

Міжнародні договори є невід’ємною частиною сучасного правового простору. Їхня інтеграція у національне законодавство сприяє правовій гармонізації, але потребує ефективних механізмів імплементації та виконання. Для України важливо продовжувати вдосконалювати законодавство, забезпечуючи належне виконання міжнародних зобов’язань, особливо в контексті євроінтеграційних процесів.

Література:

1. Про міжнародні договори України: Закон України.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Конституція України від 28 червня 1996 року.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-105>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ ЯК СУБ’ЄКТА НАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ

Комзюк Володимир Трохимович

доктор юридичних наук, доцент,

доцент кафедри державно-правових дисциплін

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

Серед суб’єктів надання правничої допомоги провідне місце належить адвокатурі України – згідно закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон) це недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом [1]. Як закріплює частина перша статті 131-2 Конституції України, для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура [2]. Згідно частини 2 статті 2 Закону, адвокатуру України складають всі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність [1]. Як акцентують науковці, «розбудова правової держави є неможливою без створення гарантій для захисту прав людини, без забезпечення механізму функціонування

такого специфічного демократичного інституту, яким є адвокатура» [3, с. 352]. Виходячи з положень Конституції України і Закону, призначенням і завданнями адвокатури є надання професійної правничої допомоги, зокрема, здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги, реалізація яких забезпечується через здійснення різних видів адвокатської діяльності. Закон нормативно визначає, що таке захист, представництво та інші види правничої допомоги. Відповідно до статті 1 Закону, **захист** – це вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення; **представництво** – вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні; а **інші види правничої допомоги** – це види адвокатської діяльності з надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення [1].

Метою даної статті не є дослідження різних видів адвокатської діяльності, правничої допомоги, організаційно-правових засад діяльності адвокатури, всьому цьому вже присвячено багато наукових праць відповідних авторів, тут увага буде акцентована на монополії адвокатури щодо надання окремих видів правничої допомоги. Так, частина 4 статті 131-2 Конституції України закріплює, що виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення [2]. Вказане положення було запроваджено шляхом внесення змін до Конституції України 2 червня 2016 року ще попереднім складом Верховної Ради України, і таким чином, законодавець конституційно закріпив монополію адвокатів на здійснення представництва іншої особи в суді, а також на захист від

кримінального обвинувачення, що породило численні дискусії серед правників, науковців, політиків. Як слушно зазначає Юзікова Н.С., «надання правничої допомоги не є виключною компетенцією адвокатури. Тому в державі правова допомога надається не тільки адвокатурою..., а і юрисконсультами підприємств, юридичних відділів, радниками з правових питань...» [4, с. 287]. До важливих суб'єктів надання правничої допомоги відносяться Центри з надання безоплатної правничої допомоги, що функціонують в системі Мін'юсту, різні юридичні фірми, юридичні підрозділи органів місцевого самоврядування, органів державної влади, юридичні клініки закладів вищої освіти тощо, тобто правничу допомогу є кому надавати і крім адвокатури, хоча вона і є основним суб'єктом її надання. Тут важливо звернути увагу на положення частини 1 статті 59 Конституції, яка встановлює, що «кожен є вільним у виборі захисника своїх прав» [2]. На нашу думку, монополія адвокатури на здійснення представництва іншої особи в суді, а також на захист від кримінального обвинувачення, закріплена у статті 131-2, суперечить положенню частини 1 статті 59 щодо того, що кожен є вільним у виборі захисника своїх прав, оскільки, якщо є така монополія, то вибору вже немає, в даному випадку відповідний суб'єкт змушений звертатись виключно до адвоката. Всі ці суперечності, дискусії призвели до того, що зі зміною влади в 2019 році за ініціативою Президента України новообрана Верховна Рада 14 січня 2020 року прийняла в першому читанні закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії)», яким внесла зміни до частини 4 статті 131-2 і скасувала монополію адвокатури на здійснення представництва іншої особи в суді, але монополія адвокатури щодо захисту від кримінального обвинувачення не скасовувалась. На цей закон було надано і висновок Конституційного Суду України щодо його відповідності Конституції України, залишалось проголосувати за закон на наступній сесії Верховної Ради не менш, як 300 голосами народних депутатів України, і зміни до Конституції набули б чинності, але з незрозумілих причин цього не було зроблено, тому адвокатська монополія так і залишилась без змін. Знову ж таки, слід сказати, що щодо адвокатської монополії як велись, так і ведуться бурхливі дискусії і серед юристів, і серед науковців та політиків, в яких є і прихильники, і противники такої монополії. Найпалкішими прихильниками є, звичайно ж, самі адвокати, різні органи адвокатського самоврядування, які обґрунтовують таку монополію Європейським та світовим досвідом, а також тим, що лише адвокати можуть надавати високоякісну професійну правничу допомогу. Опоненти ж вказують на існування конституційного положення, закріпленого в статті 59 Конституції, щодо вільного вибору кожним

захисника своїх прав і на те, що в державі і суспільстві є достатньо високопрофесійних юристів, які здатні і можуть надавати на належному рівні будь-яку професійну правничу допомогу, хоча і не мають статусу адвоката. На нашу думку, будь-яка монополія має негативні наслідки, оскільки перешкоджає вільній конкуренції, в даному випадку це призвело до здорожчання вартості правничих послуг, неможливості зацікавленим особам обрати представником чи захисником того, кому вони найбільше довіряють тощо, і така монополія прямо суперечить положенням статті 59 Конституції щодо права кожного на вільний вибір захисника своїх прав, тому має бути скасована.

Література:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#top>
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>
3. Організація судових та правоохоронних органів : підручник / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, П. М. Каркач та ін.; за ред. І. Є. Марочкіна. Харків, 2013. 448 с.
4. Юзікова Н. С. Судові та правоохоронні органи України : навчальний посібник. Вид. четверте, перероб. і допов. Київ, 2006. 320 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-106>

ДЕЯКІ РОЗДУМИ ЩОДО ОБҐРУНТУВАННЯ ПОКАРАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Кузьмін Едуард Едуардович

*адвокат, кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного та європейського права
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Усвідомлення раціональності планомірного сприйняття «виправдання покарання у міжнародному кримінальному праві» як невід’ємного атрибуту означеного концепту [9, с. 167] багато в чому обумовлює доцільність подальших міркувань у напрямку активних пошуків додаткової аргументації щодо його вмотивованого обґрунтування.